

Voda nám vrátila paměť, říkají lidé pět let po povodni

Je tomu přesně pět let, co do kraje vtrhla jedna z nejničivějších povodní v historii. Redaktor MF DNES zjišťoval, jak dnes na povodeň vzpomínají lidé, které nejvíce postihla.

Reportáž
Martin Trdla
redaktor MF DNES

LIBERECKÝ KRAJ Krásně se umí přetvářet a balamutit říčka Jeřice, která se líně převaluje pod mostem kousek od Chrastavského náměstí.

Nevinně tváří se deset centimetrů vysoký čunek, hledající si cestíčku mezi obnaženými kameny rozpálenými sluncem, dokonale maskuje, že se dokáže proměnit ve čtyřmetrové zvíře, jehož nenasatná tlama polyká domy, silnice nebo auta.

V agresivní stůru se Jeřice proměnila přesně před pěti lety. Její podobně stoicky klidnou a nízkou hladinu jako v těchto dnech tady 6. srpna 2010 pozorovala i Wanda Kmínková. Jenže už druhý den ráno se drobný přítok Lužické Nisy proměnil v dravé Orinoco. Do Libereckého kraje vtrhla čtvrtá nejničivější záplava v historii České republiky. „Bylo to v sobotu ráno, v klidu jsem si vařila kávu. Z dolní části Chrastavy už hlásili, že se rapidně zvýšila voda v potocích a řekách. Tady nic. A za pár hodin to přišlo, naprosto nečekaně, obrovská vlna. Jen tak tak jsme utekli,“ ohlíží se Kmínková do doby před pěti lety usmívá domu, který leží v těsném sousedství koryta Jeřice. Jeho okolí povodeň radikálně proměnila. Na třech domech se řeka vyřádila tak, že musely k zemi.

Rodinu paní Kmínkové před stržením domu zachránil důvtipný zedník. „V dubnu před povodní tady něco dělal a říkal, že nám zpevní rohy domu, kdyby přišla velká voda. Říkala jsem mu, co blázní, vždyť v korytě je pár čísel vody. Nakonec to udělal a dům nespádl,“ dodává Kmínková.

Po pěti letech dům již nepripomíná, že tu byly takřka dva metry vody. „Už nám zbývá jen dodělat fasádu,“ doplňuje usměvavá důchodkyně. „Bez pomoci nejrůznějších

Vzpomínka Alena Stará z Chrastavy ukazuje fotografii ze srpna roku 2010. Na ní stojí její manžel na autě. Šel ho přeparkovat a voda ho odřízla. Na pomoc vrtulníku čekal čtyři a půl hodiny. 4 x foto: Ota Bartovský, MAFRA

„Vypadalo to tu jako v Hirošimě. Nejhorší bylo rozhodnout se, odkud začít.“

Eduard Oščatko, Chrastava

„Přišlo to naprosto nečekaně, obrovská vlna. Jen tak tak jsme utekli pryč.“

Wanda Kmínková, Chrastava

„Celý náš život, vše, co jsme za něj nastrádali, se vešlo do sedmi kontejnerů.“

Manželé Mokří, Frýdlant

lidí bychom to ale dohromady nedali. Jediné, co bylo na povodni pozitivní, byla ta obrovská solidarita, ochota pomoci. Toho si nesmírně vážím,“ uzavírá Kmínková.

Ničivé záplavy paradoxně lidem navrátily ztracenou paměť. V kraji, kde se několikrát změnilo složení obyvatelstva, téměř nikdo nepočítal, že by se tu mohla objevit přírodní katastrofa takovýchto rozměrů. To v Chrastavě na verandě svého domu potvrzuje i Eduard Oščatko. „Když se před pěti lety začala zvedat voda, byl jsem v klidu. Pán, co nám prodával dům, říkal, že největší povodeň tu byla v padesátých letech, a to voda tekla jen na chodnících kolem domu, dovnitř se nedostala,“ říká Oščatko.

Poté, co voda začala opadávat a manželé strávili noc v evakuačním centru, padl na ně totální zmar. „Všude bylo samé bahno a bahno, nepořádek. Vypadalo to tu jako v Hirošimě. Když jsme začali uklízet,

Sedmého srpna 2010 dopoledne popíjel svá pravidelná dvě piva v neďaleké hospodě. Každý den již devět let totiž chodí se psem na více než desetikilometrové túry a poté se před obědem pivem odmění. „Přišel jsem pak domů a začal obědvat. Najednou koukám, že voda se valí kolem domu. Vylévali jsme ji s manželkou za pomoci lopaty a kýble z okna ven. Za chvíli ale byla v kuchyni a obýváku. Vzala nám všechno. Nábytek, vybavení, auto, kolo,“ vzpomíná Oščatko.

Poté, co voda začala opadávat a manželé strávili noc v evakuačním centru, padl na ně totální zmar. „Všude bylo samé bahno a bahno, nepořádek. Vypadalo to tu jako v Hirošimě. Když jsme začali uklízet,

nejhorší bylo rozhodnout se, odkud začít,“ upozorňuje Oščatko.

Pak se zasměje. „Víte, že nám tu pomáhal odklízet i ten zpěvák Milan Drobný,“ ptá se. „Normálně šel kolem a chopil se lopaty. Myslim ale, že tehdy měl nějakou kampaň do Senátu, tak chtěl být asi vidět,“ dodává Oščatko.

Alena Stará o pár ulic dál má dodnes při vzpomínce na ničivé povodně slzy v očích. Její dům i přilehlá hospoda již sice září novotou, ale když prý přimhouří oči vidí stále přívaly temné, bouřící vody. „Nejhorší byla situace, kdy manžel šel přeparkovat kempové auto. Náhle přišla prudká vlna a odřízla ho od nás. Čtyři a půl hodiny stál na kapotě auta v té rozbourané vodě a

čekal, až pro něj přiletí vrtulník. My na něj koukali z okna. Byla to hrůza,“ vypráví Stará a ukazuje foto grafii manžela, jak stojí na autě a vyhlíží pomoc.

Jediné, co prý bylo na povodni hezké, dá-li se to tak říci, byla ochota lidí pomáhat. „Chodili za námi známí, všichni drželi při sobě. To se jen tak nevrátí,“ hovoří Stará. Do hovoru se přidává starosta Chrastavy Michael Canov. „Paradoxně tento zážitek dal Chrastavany dohromady. Společně zážitky vytvářejí historii města, ať jsou dobré, nebo špatné,“ říká. V městě pod jeho vedením zbývá po povodni opravit již jen silnice na Anděšskou Horu.

Přesouváme se do Frýdlantu. Tady velká voda napáchala podle čísel z roku 2010 největší škody. Na 7. srpna před pěti lety vzpomínají i manželé Mokří, kterým povodeň vyplavila dům. „Zajímavé je, že celý náš život, vše, co jsme za něj nastrádali, se vešlo do sedmi kontejnerů. Díky hodným lidem a pomocím mám dnes snad ještě více věcí než dříve,“ svěří se Naděda Mokrá. V očích se jí při vyprávění občas zalasknou slzy. „Povodeň mi ale ukázala, že nejsem sama. Kolik lidí nám tu pomáhalo, darovalo nám věci, ale i peníze. Doteď sem jim věčná a kře mohu, tak jim děkuji,“ říká Mokrá.

Nedá se nezeptat, jak na jejich „vodní“ příjmení reagovali při povodni lidé. „Když jsme byli třeba o něco žádat na úřadě, tak se trochu usmívali, že manželé Mokré postihla povodeň,“ směje se paní Naděda.

Když stojíme na zrekonstruovaném frýdlantském náměstí a do dlažby pere ostré odpolední slunce, nikdo z nás si nedokáže představit, že tu byl metr a půl vody. Ve své kanceláři starosta města Dan Ramzer mluví o tom, že záplavy navždy proměnilly vědomí místních obyvatel.

„Nikdo si nemyslel, že by na náměstí mohl být metr a půl vody, někdy v minulosti to tu sice bylo, ale odsud v historii odešli lidé a s nimi paměť. Spousta obyvatel si uvědomila, že není radno některé věci podceňovat,“ říká Ramzer. Podle něj jsou lidé po povodni daleko více pokornější. „Poznal jsem pracovitě poctivé lidi, viděl jsem hardinství. Na druhou stranu spousta lidí se nechovala slušně a někteří se slušně chovat nebudou nikdy,“ uzavírá Ramzer.